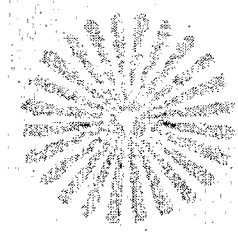




١٣٨٧ / ٤ / ١٣

١٥٨٢٧

L P
۷۵۴
۸۶-۵-۱۴



دانشگاه پیام نور مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی

گروه: زبان‌شناسی و زبان انگلیسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته آموزش زبان فارسی

عنوان:

بررسی شیوع مشکلات نوشتن (هجی کردن) در پایه اول ابتدایی

مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران در سال ۸۶-۱۳۸۵

مؤلف:

معصومه عظیمی فر

استاد راهنما:

دکتر علی اصغر کاکوجویباری

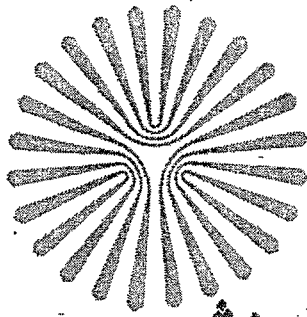
استاد مشاور:

دکتر بلقیس روشن

اردیبهشت ماه ۱۳۸۶

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۳

۱۲۵۳۷



دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

پایان نامه تحت عنوان:

بررسی شیوع ~~میوزان~~ مشکلات هجی کردن در دانش آموزان پایه اول ابتدایی در سه منطق ۱۶-۱۲-۵ تهران در سال ۸۶-۸۵

نمره: (۱۹)
 فرزده جم

درجه: عالی

شماره دفاع ۸۶/۳/۱

عضای هیات داوران:

مرتبۀ علمی امضاء	هیات داوران	نام خانوادگی
	استاد راهنما	آقای دکتر علی اصغر کاکو جویباری
	استاد مشاور	دکتر بلقیس روشن
	استاد داور	دکتر حسین قاسم پور
	نماینده گروه	دکتر بلقیس روشن

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم که در تمامی مراحل زندگی همیشه بهترین مشوق برای من بودند

و

تقدیم به همسر و دختر عزیزم

که در این دوره تحصیلی، بردبارانه، بی‌دریغ و صمیمانه مرا یاری نمودند.

تقدیر و تشکر

با تشکر و سپاس از زحمات و راهنمایی‌های ارزنده و بی‌دریغ استاد محترم جناب آقای دکتر علی اصغر کاکوجویباری که در به انجام رساندن این پژوهش مرا مساعدت فرمودند و با قدردانی از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر بلقیس روشن که نظرات و هدایت‌های ایشان راهگشای مشکلات این پژوهش بوده است. و با تشکر صمیمانه از جناب آقای دکتر بهمن زندی که در طول دوره تحصیل و همچنین در انتخاب موضوع و مراحل اجرایی این پژوهش با نظرات ارزنده، یاریگر من بوده است.

چکیده:

نوشتن یکی از عالیترین اشکال ارتباط است که در سلسله مراتب تواناییهای زبانی بعد از سایر مهارتهای دیگر زبانی فرا گرفته می‌شود. نوشتن یک عمل آگاهانه و یکی از پیچیده‌ترین اعمالی است که فرد باید به کسب آن نائل آید. نوشتن کودکان بیانگر سازماندهی، ذخیره‌سازی و یادآوری کلماتی است که آنها را می‌توانند بخوانند. از اهداف آموزش ابتدایی آن است که دانش‌آموزان، شکل صحیح حروف را بیاموزند، آنها را به خاطر بسپارند و هنگام خواندن از آنها به عنوان نماینده آوای زبان استفاده کنند و هنگام نوشتن از آنها برای ساختن کلمه سود ببرند. از کنار هم قرار دادن کلمات جملات با معنا ساخته می‌شوند تا افراد جامعه بتوانند ارتباط خوبی با یکدیگر برقرار کنند. یکی از مشکلاتی که دانش‌آموزان در دوره ابتدایی خصوصاً پایه اول با آن روبرو هستند مشکل مربوط به هجی کردن است.

پژوهش حاضر به بررسی شیوع مشکلات نوشتن (هجی کردن) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی در مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ می‌پردازد. آزمودنی‌ها را تعداد ۳۶۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی تشکیل داده است که این تعداد از سه منطقه، منطقه ۵ در شمال غرب، منطقه ۱۲ در مرکز و منطقه ۱۶ در جنوب تهران به صورت تصادفی انتخاب شده است که از هر منطقه ۱۰ مدرسه که شامل ۵ مدرسه دخترانه و ۵ مدرسه پسرانه و از هر مدرسه ۱۲ نفر به شکل تصادفی مورد بررسی قرار گرفته است.

اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش با استفاده از پرسشنامه پیشرفت تحصیلی نوشتن (هجی کردن) صورت گرفته است. برای اعتباریابی از آزمون مجذور کا استفاده شده است.

براساس نتایج بدست آمده، مجذور کا محاسبه شده برای دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مساوی با ۶۵/۷۶ و مجذور کا محاسبه شده برای دانش‌آموزان دختر مساوی ۵۱/۳۲ می‌باشد. بنابراین میزان شیوع مشکلات نوشتن در پسرها بیشتر از دخترها است و فرضیه تحقیق مبنی بر این که بین دانش‌آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی که دارای مشکل هجی کردن هستند تفاوت وجود دارد، تأیید می‌شود.

این پژوهش مشتمل بر پنج فصل به صورت زیر می‌باشد:

طرح تحقیق، مبانی نظری و پیشینه تحقیق، روش تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها و

نتیجه‌گیری.

فصل اول شامل توضیح موضوع و اهمیت بررسی آن، اهداف، روش تحقیق، سؤال‌ها، فرضیه‌ها و محدودیت‌های پژوهش می‌باشد. در فصل دوم مبانی نظری تحقیق در غالب نقطه نظرها روانشناسی ارائه گردیده است. در فصل سوم روش جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، روش بررسی داده‌ها، اصول کلی تجزیه و تحلیل داده‌ها مشخص شده‌اند و در فصل چهارم به تحلیل داده‌ها از طریق جداول و نمودارها پرداخته شده است. در فصل پنجم که شامل نتایج و خلاصه تحقیق می‌باشد. در انتهای فصل پیشنهاداتی برای پژوهشگران دیگر در این زمینه ارائه می‌گردد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: طرح تحقیق

۲	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ بیان مسأله
۳	۳-۱ اهداف کلی
۳	۴-۱ سؤال و فرضیه تحقیق
۴	۵-۱ روش انجام تحقیق
۴	۶-۱ نمونه آماری و روش گزینش آنها
۴	۷-۱ روش جمع‌آوری اطلاعات
۴	۸-۱ روش‌های آماری
۴	۹-۱ اهمیت و ارزش تحقیق
۵	۱۰-۱ محدودیت‌های تحقیق
۵	۱۱-۱ مفاهیم بنیادی

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۸	۱-۲ مبانی نظری
۸	۱-۱-۲ مقدمه
۹	۲-۱-۲ ناتوانی در خواندن
۹	۳-۱-۲ ناتوانی در نوشتن
۱۱	۴-۱-۲ مروری بر نظریه‌های مختلف در خصوص اختلالات یادگیری
۱۱	۵-۱-۲ نظریه غلبه طرفی مغز
۱۱	۶-۱-۲ نظریه کوتاهی دامنه توجه
۱۲	۷-۱-۲ نظریه فرابری آگاهی‌ها
۱۲	۸-۱-۲ نظریه ضایعات خفیف مغز

- ۹-۱-۲ نظریه روانشناسی ژنتیک..... ۱۳
- ۱۰-۱-۲ دیدگاه روان پویشی..... ۱۳
- ۱۱-۱-۲ شیوع اختلالات یادگیری..... ۱۴
- ۱۲-۱-۲ شناسایی افراد ناتوان در یادگیری..... ۱۵
- ۱۳-۱-۲ ویژگی‌های رفتاری، صفات شخصیتی و ویژگی‌های عملکردی دانش‌آموزان
نارسانوینس..... ۱۶
- ۱۴-۱-۲ نشانه‌های نارسانوینس..... ۱۷
- ۱۵-۱-۲ علائم تشخیص اختلالات در بیان نوشتاری..... ۲۰
- ۱۶-۱-۲ تشخیص افتراقی..... ۲۰
- ۱۷-۱-۲ مراحل فراگیری نوشتن در کودکان..... ۲۰
- ۱۸-۱-۲ نقاط عطف نوشتن در کودکان..... ۲۱
- ۱۹-۱-۲ نکات مورد توجه در طراحی فعالیت نوشتاری..... ۲۱
- ۲۰-۱-۲ تعداد دانش‌آموزان نارسانوینس..... ۲۳
- ۲۱-۱-۲ عوامل مؤثر در ایجاد نارسانوینس..... ۲۳
- ۲۲-۱-۲ مشکلات نوشتن..... ۲۵
- ۱-۲۲-۱-۲ مشکلات دستخط..... ۲۵
- ۲-۲۲-۱-۲ مشکلات هجی کردن..... ۲۶
- ۲۳-۱-۲ مشکلات نوشتن نیمه فعال (هجی کردن)..... ۲۷
- ۲۴-۱-۲ اشتباهات در هجی کردن..... ۲۸
- ۱-۲-۲۵ عوامل دخیل در ناتوانی‌های هجی کردن..... ۲۸
- ۲۶-۱-۲ کودکان با دشواری‌هایی در هجی کردن..... ۳۰
- ۲۷-۱-۲ هجی کردن و ناتوانی یادگیری..... ۳۱
- ۲۸-۱-۲ آموزش املاء..... ۳۲
- ۲۹-۱-۲ روش تدریس املاء..... ۳۳
- ۳۰-۱-۲ راهبردها و روش ترمیمی و جبرانی برای مشکلات املاء (هجی کردن)..... ۳۴

۲-۲ پیشینه تحقیق ۳۹

فصل سوم: روش تحقیق

۱-۳ مقدمه ۴۳

۲-۳ روش انجام تحقیق ۴۳

۳-۳ جامعه آماری ۴۳

۴-۳ نمونه آماری و روش گزینش آن ۴۴

۵-۳ ابزار جمع آوری اطلاعات ۴۴

۶-۳ روش آماری ۴۵

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۴ مقدمه ۴۷

۲-۴ یافته‌های تحقیق ۴۷

۳-۴ آمار توصیفی ۴۸

۴-۴ آمار استنباطی ۵۲

۵-۴ خلاصه ۵۹

فصل پنجم: نتیجه‌گیری

۱-۵ خلاصه تحقیق ۶۱

۲-۵ نتایج پژوهش ۶۱

۳-۵ پیشنهادات ۶۲

کتابنامه:

فارسی ۶۶

انگلیسی ۶۶

ضمائم

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول ۱-۴ عمده ترین مشکلات املائی دانش آموزان پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۴۸
- جدول ۲-۴ عمده ترین مشکلات املائی دانش آموزان دختر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۰
- جدول ۳-۴، مجذور کا برای غلط‌های املائی دانش آموزان پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۳
- جدول ۴-۴، مجذور کا برای غلط‌های املائی دانش آموزان دختر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۴
- جدول ۵-۴، مجذور کا برای غلط‌های املائی دانش آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۵
- جدول ۶-۴، محاسبه مجذور کا بر اساس جنسیت دانش آموزان پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۶
- جدول ۷-۴، توزیع فراوانی و درصد مشکلات املائی در پایه اول ابتدایی دختر و پسر مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۸

فهرست نمودار

صفحه

عنوان

- نمودار ۱-۴ عمده‌ترین مشکلات املائی دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۴۹
- نمودار ۲-۴ عمده‌ترین مشکلات املائی دانش‌آموزان دختر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران ۵۱

فصل اول: طرح تحقیق

۱-۱ مقدمه

نوشتن یک روش بسیار پیچیده ابراز عقیده است که هماهنگی مجموعه‌ای از تواناییهای دیداری، نوشتاری، زبان شناختی و ادراکی را در بر می‌گیرد. به دلیل این پیچیدگی، این روش یکی از عالیترین انواع ارتباط است و معمولاً آخرین روشی است که فرا گرفته می‌شود. نوشتن به عنوان نظام نمادی خطی که برای انتقال افکار، عقاید و احساسات به کار می‌رود.

عمل نوشتن در واقع با چند مهارت بسیار مشخص، از جمله توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه‌ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه، به کارگیری صحیح ابزار نوشتن و داشتن حافظه دیداری و حرکتی کافی، سر و کار دارد. [۴۵:۲۹]

نوشتن صحیح به تواناییهایی پیش نیاز، نیازمند است، تواناییهایی مانند سهولت استفاده از زبان محاوره‌ای، توانایی خواندن، مهارت در هجی کردن، خوانا بودن دستخط و یا مهارت کار با کامپیوتر. افراد با تواناییهای یادگیری اغلب فاقد تعدادی از پیش نیازها هستند و همین امر ممکن است مشکلات زیادی در مکاتبه و ارتباط از طریق نوشتن ایجاد کند. اغلب نوشته‌های آنها پر است از غلط‌های املایی با اشکال در نقطه گذاری و علامت‌گذاری، دستخط و گرامر نامناسب. در نتیجه نوشته‌های آنها کوتاه و یا با سازماندهی ضعیف و اصطلاحات فقیر برای بیان عقاید و اندیشه‌ها است. رویهم رفته زمینه کلی نوشتن، در برگیرنده تواناییهای خاص در دستخط، هجی کردن و زبان نوشتاری می‌باشد.

این تحقیق مشتمل بر پنج فصل می‌باشد. در فصل اول کلیات مربوط به طرح تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل دوم مبانی نظری و پیشینه موضوع بررسی می‌شوند. در فصل سوم روش تحقیق و روش تحلیل داده‌ها ارائه می‌گردد، در فصل چهارم تجزیه و تحلیل و داده‌ها انجام می‌پذیرد و در فصل پنجم نتیجه‌گیری در مورد داده‌ها انجام خواهد گرفت.

۱-۲ بیان مساله:

نوشتن یکی از مهمترین وسایل ایجاد ارتباط در جوامع بشری و از مهمترین ابزارها و ارکان زبان است. با ورود دانش‌آموز به دوره آمادگی و دبستان رسماً آموزش نوشتن شروع می‌شود. با این وجود، برای آغاز نوشتن پیش مهارتهای متعددی تا قبل از این دوره باید کسب شده باشد.

واژه نوشتن به مجموعه‌ای از مهارت‌های نوشتاری که با یکدیگر مرتبط هستند اشاره می‌کند. این مهارت‌ها شامل دستخط، هجی کردن و انشاء می‌باشند. نوشتن به عنوان یک شیوه ارتباطی، شکل ثانویه بیان است. به عبارت دیگر نویسنده بایستی از طریق نوشته خود به بیان احساسات، علایق و نگرش‌های خود پرداخته و با خواننده یا مخاطب خود ارتباط برقرار کند. یک نوشته در صورتی در انجام این مهم موفق خواهد بود که علاوه بر برخورداری از واژگان کافی و متنوع و پیروی از قواعد دستوری و رعایت علامت‌گذاری بطور صحیح نوشته شده باشد و البته خوانا باشد.

از آنجایی که مشکلات در زمینه نوشتن و به‌خصوص هجی کردن از ابتدای ورود به مدرسه بر سایر فعالیت‌های آموزشی کودک تأثیر منفی می‌گذارد و موفقیت تحصیلی و شغلی و اجتماعی او را به خطر می‌اندازد، لزوم انجام چنین تحقیقی برای بررسی میزان شیوع مشکل هجی کردن در دوره ابتدایی خصوصاً پایه اول ضروری به نظر می‌رسد. چه بسا بسیاری از دانش‌آموزان در هجی کردن دچار مشکل هستند و به نسبت تعداد غلط‌هایی که مرتکب می‌شوند، نمرات کمتری نیز می‌گیرند.

در این پژوهش سعی شده است ابتدا مهمترین مشکلات املائی در پایه اول را بررسی کرده و سپس به تفکیک دختر و پسر مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و به این پرسش که آیا بین دانش‌آموزان دختر و پسر دارای مشکل هجی کردن تفاوت وجود دارد یا نه؟ پاسخ داده شود.

۳-۱ اهداف کلی تحقیق:

هدف های کلی این تحقیق عبارتند از:

۱- بررسی شیوع مشکلات هجی کردن در بین دانش‌آموزان ابتدایی پایه اول در مناطق ۵ و ۱۲ و

۱۶ تهران

۲- بررسی میزان اختلاف مشکلات هجی کردن در بین پسران و دختران

۴-۱ سوال و فرضیه تحقیق:

سوال: آیا بین دانش‌آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران دارای مشکل هجی کردن تفاوت وجود دارد؟

فرضیه: بین دانش‌آموزان دختر و پسر پایه اول ابتدایی مناطق ۵ و ۱۲ و ۱۶ تهران دارای مشکل هجی کردن تفاوت وجود دارد.



۱-۵ روش انجام تحقیق:

روش مورد استفاده در این تحقیق توصیفی و میدانی است.

۱-۶ نمونه آماری و روش گزینش‌ها:

روش نمونه‌گیری، روش تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای می‌باشد که از بین کل مناطق آموزش و پرورش تهران به‌طور تصادفی سه منطقه که عبارتند از منطقه ۵ در شمال غرب، منطقه ۱۲ در مرکز و منطقه ۱۶ در جنوب انتخاب گردید و از هر منطقه ۱۰ مدرسه انتخاب که از بین این ۱۰ مدرسه، ۵ مدرسه دخترانه و ۵ مدرسه پسرانه می‌باشد و از هر مدرسه ۱۲ دانش‌آموز انتخاب شد. که در مجموع بالغ بر ۳۶۰ دانش‌آموز مورد مطالعه قرار گرفت.

۱-۷ روش جمع‌آوری اطلاعات:

روش و ابزار گردآوری اطلاعات، آزمون پیشرفت تحصیلی نوشتن هنجار شده تهران می‌باشد.

۱-۸ روش‌های آماری:

به منظور تجزیه و تحلیل و بیان ویژگیهای اطلاعاتی که بدست آمده بود هم از آمار توصیفی و هم از آمار استنباطی استفاده خواهد شد. در بخش توصیفی به تهیه جدول توزیع فراوانی و تعیین درصد پرداخته می‌شود و در بخش استنباطی از آزمون مجذور کا استفاده خواهد شد.

۱-۹ اهمیت و ارزش تحقیق:

از سال ۱۹۵۰ روانشناسان، پزشکان و متخصصان آموزش‌های ویژه به گروه خاصی از دانش‌آموزان و آموزش آنان علاقمند شدند، این گروه از دانش‌آموزان از نظر جسمی و مغزی دچار هیچ‌گونه عارضه مشخصی نیستند ولی در یادگیری مشکل دارند. علت آن، این امر بود که متخصصان آموزشی با بسیاری از دانش‌آموزان مواجه می‌شدند که دچار اشکال در یادگیری بودند ولی پزشکان هیچ‌گونه مدرک یا دلیلی از نابهنجاری عصبی یا ضایعات مغزی در آن نیافته بودند، در حالی که دانش‌آموزان دیگری وجود داشتند که دچار ضایعات مشخص مغزی بودند ولی هیچ‌گونه مشکلی در یادگیری نداشتند به همین دلیل اصطلاحاتی که ریشه در یادگیری را عوامل بدنی فرض کرده‌اند، کم‌کم اعتبار خود را از دست دادند و اکنون عنوان نارسائیه‌های ویژه یادگیری برای دانش‌آموزانی که دارای هوش طبیعی هستند، ولی در یادگیری برخی

مهارتها مانند تکلم، خواندن و هجی کردن و نوشتن و حساب کردن و... دچار اشکال هستند به کار می‌رود. [۱۱:۱۷]

تاکنون در زمینه اختلالات یادگیری تحقیقات زیادی صورت گرفته است اما در زمینه اختلال نوشتن به ویژه در مورد هجی کردن، آن هم در پایه اول ابتدایی تحقیقی قابل توجه صورت نگرفته است و این تحقیق به نوبه خود بدیع و در خور توجه می‌باشد.

۱-۱۰ محدودیت های تحقیق:

تحقیق حاضر با تمام تلاشی که برای آن صورت گرفته با محدودیت‌هایی روبرو گردیده است که تعدادی از آنها در اختیار پژوهشگر و تعدادی دیگر خارج از اختیار پژوهشگر بوده‌اند:

الف - محدودیت‌های در اختیار پژوهشگر

۱ - این پژوهش فقط محدود به دانش‌آموزان سه منطقه از مناطق بیست‌گانه آموزش و پرورش تهران است.

۲ - این مطالعه محدود به دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی بوده است.

ب - محدودیت های خارج از اختیار پژوهشگر

۱ - عدم امکان نمونه برداری دقیق تصادفی

۲ - عدم همکاری بعضی از مسئولین ادارات و بعضی از مدیران مدارس

۳ - عدم کنترل مطلوب طبقه اجتماعی - اقتصادی - فرهنگی و میزان تحصیلات والدین

۴ - مناسب نبودن فضای مدرسه جهت اجرای آزمون

۱-۱۱ مفاهیم بنیادی :

الف - مشکل هجی کردن: برای کودکانی که از نظر هوش، متوسط یا بالاتر از متوسط هستند، در حواس مختلف مشکل ندارند، رفتار و کردار مناسبی دارند و از آموزش نسبتاً مناسبی برخوردار بوده‌اند، اما علیرغم این مطالب در نوشتن املاء (هجی کردن) دچار مشکلات فراوان از جمله حذف، جایگزینی، وارونه نویسی، قرینه نویسی و... می‌باشند، به کار می‌رود. [۲۷:۱۷]

ب - شیوع: چه تعداد کودکان ناتوان از یادگیری وجود دارد؟ عده‌ای میزان شیوع ناتوانی را بین ۲ تا

۲۰ درصد جهت کودکان سن مدرسه‌ای تخمین می‌زنند. رویکرد دیگری درباره مطالعه میزان شیوع ناتوانی یادگیری در کودکان، توجه کردن به تعداد کودکانی است که در کلاسها و مراکز خدماتی ویژه این کودکان ثبت نام می‌کنند. [۲۱:۱۵]

اما در این پژوهش منظور از شیوع، تعداد دانش‌آموزانی است که در پایه اول ابتدایی در زمینه هجی کردن دچار مشکل هستند.

فصل دوم:

مبانی نظری و پیشینه تحقیق



۲-۱ مبانی نظری

۲-۱-۱ مقدمه:

اصطلاح ناتواناییهای یادگیری، ناتوانی در یادگیری و یادگیرنده ناتوان، مفاهیم نسبتاً جدیدی است که امروزه در محافل علمی و در قلمرو تعلیم و تربیت متداول شده است. یادگیرنده ناتوان کودک یا دانش‌آموزی است که توانمندی او در یادگیری مطالب و موضوعات درسی به طور قابل ملاحظه‌ای با دیگر همسالانش متفاوت است. کودک ناتوان در یادگیری، کودکی است که بدون آنکه نابینا باشد، نمی‌تواند مانند کودکان عادی ببیند و از عهده تشخیص بصری برآید و با آن که ناشنوا نیست، اما غالباً نمی‌تواند بطور طبیعی گوش داده و تشخیص درست شنوایی داشته باشد و سرانجام با اینکه عقب مانده ذهنی یا فرهنگی نیست، ولی نمی‌تواند خوب یاد بگیرد و نیازمند توجهی خاص است. [۳۵:۴]

بطور کلی ناتوانی خاص در یادگیری یعنی اختلال در یک یا چند کنش ذهنی که در ارتباط با درک یا بکارگیری زبان گفتاری یا نوشتاری است و بصورت نقص و ناتوانی در زمینه شنیدن، فکر کردن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن و هجی کردن و یا محاسبه در ریاضی پدیدار می‌شود.

تشخیص و شناسایی دانش‌آموزان ناتوان در یادگیری به عنوان گروهی از کودکان که نیازمند آموزش و پرورش ویژه هستند، امری است بسیار مهم و در عین حال فوق‌العاده حساس. [۶۴:۳]

این مشکل معمولاً بعد از آنکه کودک مدتی در مدرسه عادی مشغول تحصیل می‌شود ظاهر گشته، تشخیص دقیق آن باید بصورت علمی باشد. امروزه مطالعات نشان می‌دهد که حداقل سه تا ده درصد کودکان سنین مدرسه به نحوی دچار اختلال در امر یادگیری هستند. بنابراین توجه به فراوانی دانش‌آموزان مبتلا به ناتواناییهای یادگیری در هر مدرسه و عمدتاً (ابتدایی) و احتمال حضور یک یا چند کودک ناتوان در یادگیری (خواندن، نوشتن، هجی کردن و حساب کردن و...) در هر کلاس لازم است اولیاء مدرسه بویژه معلمان دوره ابتدایی بیش از دیگران نسبت به پدیده اختلالات یادگیری آشنایی داشته باشند، قادر به شناسایی این قبیل کودکان در کلاس خود باشند. [۳۶:۴]

با وجود اینکه اصطلاح ناتواناییهای یادگیری سابقه چندان طولانی در حوزه آموزش و پرورش استثنایی ندارد اما از نظر تاریخی ریشه‌های این رشته به ۱۵۰ سال قبل برمی‌گردد. [۴۰:۲]

تاریخچه ناتوانی‌های یادگیری به چهار دوره تقسیم کرده است: